

Гостра реакція на стрес (на події, що травмують) та гра

з лялькою Антьє Вегенер

Не увесь поганий досвід є таким, що травмує. Однак у разі гострої реакції на стрес (на події, що травмують) сприйняття, реагування та поведінка здаються порушеними.

Що відбувається у разі гострої реакції на стрес?

Я ВРАЖЕНИЙ І НИЧОГО НЕ МОЖУ ЗРОБИТИ ДЛЯ СВОГО ЗАХИСТУ

В такому випадку виникає автоматична біологічно запрограмована реакція:

- Мобілізація збереження фізичної сили у вигляді втечі, боротьби або ступору перешкоджає втручанням раціонального мислення
- Відчуття безсилля - без СИЛИ, без ВЛАДИ
- Безпомічність – самотність
- Стан «Замороженості» – блокування будь-яких імпульсів
- Зниження тону – розщеплення сприйняття

Який результат цього?

Усі фізичні ресурси спрямовані на виживання. Свідомість «виключено» чи є лише стороннім спостерігачем, який впливає на ситуацію. Пережите зберігається у вигляді шаблонів зорових образів, нюху, звуків та емоцій з ярликом «ТРИВОГА!». Шаблон залишається у пам'яті тіла як ефективна реакція. Але він не може бути зафіксований як усвідомлений спогад до тих пір, доки у ньому відсутні раціональні частини, такі як розуміння, слова, час та місце.

Що може бути корисним?

«Вимкніть» гостру реакцію та відновіть зв'язок між мисленням, почуттями, тілом та стосунками. Зробіть "Тут і зараз" відчутним. Позначте різницю із минулим.

1. *Мені необхідно опинитися у безпеці.* Створіть безпечний простір і зробіть чітку різницю між безпекою та небезпекою. Скажіть: "Тут ти в безпеці!..."
2. *Мені потрібний контроль над ситуацією.* Задавайте питання. Створюйте можливість вибору. Формулюйте пропозиції та приймайте відповідь «Ні».
3. *Мені потрібні розрада та емоційна підтримка.* Будьте поряд! Будьте чесними, виявіть співчуття. Виявіть турботу.
4. *Мені потрібна нова довіра.* Створіть відкритість та передбачуваність, позначивши, що ви робите і до чого це призведе.
5. *Я хочу вийти зі стану заціпеніння.* Почніть рухатися та діяти.
6. *Мій розум хоче зібратися і потребує нової їжі.* Додайте експресію та нові образи. Говоріть.
7. *Мені необхідно зрозуміти себе в цій страшній ситуації.* Я нормальний. Поясніть автоматичну реакцію на стрес.
8. *Я хочу почуватися цілком, тут і зараз.* Все буде добре. Живіть моментом! Дайте дорогу гумору!

Як щодо повторної травми?

Тригери («спускові гачки») викликають спогади, у яких минуле переживається як сьогоднішнє. Реакція на стрес, що виникала раніше, запускається знову без реальної причини і таким чином порушує сьогоднішнє. Постраждала може зануритися в себе, втратити зв'язок з реальністю (дисоціація) або розвинути сильну реакцію опору.

Дуже важливо активно виходити з цієї виснажливої ситуації та надати безпечну підтримку.

- ✓ Гучно зверніться до потерпілого. Ставте прості або парадоксальні питання. Переорієнтуйте зі спогадів на актуальну ситуацію: *Привіт! Ми тут у театрі! Коли у вас день народження?*
- ✓ Дайте вказівки виконати певні дії та рухи тіла: *Встаньте та підніміть ляльку у повітря!*
- ✓ Запропонуйте сильні подразники органів чуття, такі як звук або запах: *дзвінок, музика, заварювання кави, відкриття вікна, запах ментолу, парфумів, масажна кулька Су-джок*
- ✓ Дотики – тільки якщо це було заздалегідь обговорено! *Дай мені руку*

Що робить гра з лялькою?

Гра – це угода, заснована на безпеці та довірі. Створіть безпечний простір і використовуйте обмежувачі, подібні до слова «СТОП», за необхідності!

Лялька – це пропозиція стосунків та близькості: інший Я, інший ТИ. Обличчям до обличчя

Жвава лялька потребує співпереживання та викликає його, це безпечна компанія.

Гра з лялькою створює дистанцію: гра дозволяє все, в той час як актор і спостерігач залишаються в безпеці. Створіть зрозумілу сцену! Розділіть ігрову та реальну сфери за допомогою творчих інструментів.

У долі ляльок почуття обробляються безпечним способом. І найгірші результати, і найбільші надії стають матеріальними. Вони керуються та переміщуються фізично.

Все під контролем. Я більше, ніж лялька. Я диктую, що відбувається, хто грає, чи я граю, чим це закінчиться... Я всемогутній і все контролюю! Я ефективний! Я сам собі режисер!

Розповідь історій поєднує традиції, власний досвід та уявлення. Це створює ідентичність та спільноту. Я не один.

Рольова гра в ляльковій масці дозволяє змінити перспективу, подивитися з точки зору злочинця і жертви. Опануйте себе. Об'єднайте мислення та почуття.

Драматургія – це мистецтво дії. Оповідання впорядковують події, визначають межі та основні лінії. Робота з об'єктами/ляльками змушує до структуривання.

Жвавий об'єкт привертає увагу: він дратує. Мозок намагається заповнити «пробіл», знову набуваючи сенсу.

Гра ляльки допускає існування руху між світами життя та смерті, одухотвореного та матеріального, суб'єкта та об'єкта. Це трансформація. Це паралельне сприйняття Буття та «Якби». Гра ляльки робить неможливим можливим.

Гра - це навмисно, але емоції справжні. Мозок не розрізняє образи пам'яті, сну чи поточної реальності. Він уміє створювати образи! Лялькова гра – це активна уява, альтернативна реальність. Ляльководи керують цими образами та емоціями.

Гра з лялькою відбувається тут і зараз. Вона постійно рухається вперед.

Лялькова гра поєднує в собі дію, думку, слова, почуття, емоції, уяву та стосунки. Вона мультимедійна та цілісна.

Все це відбувається у спектаклі або у шкільному проєкті, а також у вільній грі з предметами/ фігурками/ ляльками.

Основні принципи лялькового театру дуже добре відповідають стабілізації, чутливій до травми.

Грайте з ляльками, даруйте життя, сміх та сили!

**UNION INTERNATIONALE
DE LA MARIONNETTE**

ORGANISATION INTERNATIONALE NON GOUVERNEMENTALE FONDÉE EN 1929
BÉNÉFICIAIRE DU STATUT CONSULTATIF AUPRÈS DE L'UNESCO

**Education, Development & Therapy Commission
Commission Éducation, Développement & Thérapie
Comisión Comisión Educación, Desarrollo & Terapia**

education@unima.org
www.unima.org/education